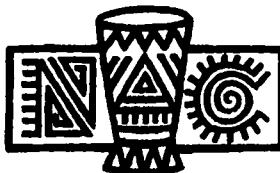

GEDIGTE / POEMS

<i>T.T. Cloete</i>	
ysberge	169
<i>Hein Viljoen</i>	
lig en groen skaduwee	170
<i>Heilna du Plooy</i>	
boomstudies	171
<i>Vincent Oliphant</i>	
aand	173
<i>Johann de Lange</i>	
Matroos	174
Beeld van 'n jeug	174
<i>Vincent Oliphant</i>	
'n foto van twee jongelinge	175
<i>Johann de Lange</i>	
Twee verse	176
Ernst van Heerden (1916-1997)	177
<i>T.T. Cloete</i>	
mierleeu en ander goggas	179
<i>Johann Lodewyk Marais</i>	
Die groot kliptafel	180
Grootmalmok	181
<i>Hein Viljoen</i>	
Klippe sal dit uitroep	182
<i>Hennie Aucamp</i>	
Caravaggio (1571-1610)	183
Kyker en gekykde	184
<i>Hein Viljoen</i>	
onomatopee	185
telefoonpale deur 'n misreën	185

<i>Hennie Aucamp</i>	
Seks en sirkus	186
<i>Joan Hambidge</i>	
Huldeblyk: Stephan Bouwer	187
Wonderwerk	188
Vraag	189
<i>Hennie Aucamp</i>	
Parfuum	190
<i>Heilina du Plooy</i>	
Terugflitse	191
landeskunde	193
<i>Waiiy H. Willies</i>	
To a writer in a wheelchair	194
Lines	195
Forest	196
SHORT STORY	
<i>Stephen Gray</i>	
Unto us	199

NATIONAL ARTS COUNCIL
OF SOUTH AFRICA

Die rubriek *Litera* word finansiell gesteun deur die Nasionale Kunsteraad /
The section *Litera* is financially supported by the National Arts Council/

Rubriek vir skeppende werk

Litera is 'n rubriek vir die publikasie van skeppende werk in al die tale wat gewoonlik in *Literator* gebruik word. Die Redaksie wil daarmee 'n geïntegreerde beeld skep van die verskeidenheid nuwe skryfwerk wat Suid-Afrikaanse skrywers kan bied.

Die Redaksie kan met vreugde aankondig dat 'n kontantprys toegeken gaan word aan die beste bydraes in die loop van 'n jaar. Een prys sal toegeken word vir die beste bydrae deur 'n debutant en 'n tweede vir die beste bydrae deur 'n meer gevinstige skrywer.

Skrywers word daarom uitgenooi om korter skeppende werk voor te lê vir plasing in hierdie rubriek. Dit kan gedigte of kortverhale wees, maar drama- of romanfragmente en eksperimentele tekste is ook welkom. Bydraes word deur die redaksie gekeur, maar geen korrespondensie kan daaroor gevoer word nie. Vier kopieë van elke bydrae, in dubbelspasiëring getik, moet voorgele word. Die naam en adres van die insender moetregs bo-aan die eerste blad van gekramde tekste en op elke los vel vermeld word. Verstrek ook 'n telefoonnummer, faksnommer en e-posadres waar u bereik kan word.

Stuur alle bydraes aan die Hoofredakteur, *Literator* (629), Buro vir Wetenskaplike Tydskrifte, Privaatsak X6001, Potchefstroom 2520.

Section for creative writing

Litera is a section for the publication of creative writing in all the languages that *Literator* usually caters for. Through this section the Editorial Board want to present an integrated image of the diversity of new writing by South Africans.

The Editorial Board is pleased to announce that a cash prize will be awarded for the best contributions for a specific year. One prize will be awarded for the best debut contribution and one for the best contribution by a more established author.

Writers are therefore invited to submit shorter creative work for publication in this section. Poems and short stories are welcome, but also play and novel fragments and experimental texts. Contributions are refereed by the Editorial Board, but we cannot enter into correspondence about the work submitted. Four copies of each contribution, typed in double spacing, should be submitted. The name and address of the author should appear at the top right of the first page of stapled text and on every loose sheet sent in. Please include a telephone number, a fax number and an e-mail address where you can be contacted.

Send all contributions to the Editor-in-Chief, *Literator* (629), Bureau for Scholarly Journals, Private Bag X6001, Potchefstroom 2520.

Reglement: Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns

1. Die Redaksie van *Literator* ken jaarliks, uit geld bewillig deur die Nasionale Kunsteraad, twee pryse toe vir die beste bydraes vir 'n kalenderjaar in die rubriek "Litera".
2. Hierdie pryse sal bekendstaan as die Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns.
3. Die waarde van die pryse hang af van die grootte van die toekenning deur die Nasionale Kunsteraad.
4. Twee pryse word toegeken, een vir skrywers wat reeds 'n bundel in die betrokke genre gepubliseer het, en een vir skrywers wat nog nie 'n bundel gepubliseer het nie (d.w.s. wat as debutante beskou word).
5. Die Redaksie bepaal aan wie die pryse toegeken word, en die Redaksie kan buitebeoordelaars gebruik om met die beoordeling behulpsaam te wees. Die beslissings van die Redaksie is finaal en geen korrespondensie sal daaroor gevoer word nie.
6. Die Redaksie behou hom die reg voor om vir 'n spesifieke jaar of vir 'n spesifieke kategorie nie 'n prys toe te ken nie of om 'n prys onder verskillende skrywers te verdeel.
7. Die name van die skrywers aan wie die pryse toegeken is, sal bekendgemaak word in die eerste uitgawe van *Literator* van die daaropvolgende kalenderjaar.

Rules: Litera Prizes for Creative Writing

1. The Editorial Board of *Literator* yearly awards two prizes for the best contributions for a calendar year in the section "Litera" from money granted by the National Arts Council.
2. These prizes will be known as the Litera Prizes for Creative Writing.
3. The size of the prizes will depend on the grant received from the National Arts Council.
4. Two prizes will be awarded, one for writers who have already published a collection in the genre concerned, and one for writers who have not yet published a collection (that is, who are regarded as making their début).
5. The Editorial Board determines to whom the prizes will be awarded, and it may appoint external judges to help with the evaluation of contributions. The decisions of the Editorial Board are final and no correspondence on this matter will be entered into.
6. The Editorial Board reserves the right to make no award for a particular year or in a particular category or to divide a prize among different authors.
7. The names of the authors to whom the awards have been made, will be published in the first issue of *Literator* of the subsequent calendar year.

ysberge

verby dryf hulle statig stadig

uit vlokkies is hulle gevorm
deur tyd en deur gewig

soos groot wit skepe in diep
groen sirkels om hulle heen dryf hul diep
in waters wat turkoois en golfloos ysig stil is

hul dryf verby

in hulle dra hul borrels suiwer lug
en suurstof van drie duisend jare oud

wat stadig, daar waar dit nou ontdooi, ontsnap
en breek in vreemde warm lug en lig

hul kom uit tye toe die mens
deur mense opgeoffer is ... aan uitgediende gode,
die beendere gebreek
die skedels ingeslaan
die poise en enkels geboei,
drie maal geoffer om drie gode drie maal te paai

die sneeberge dryf wit verby

die ou en suiwer lug ontsnap uit hulle uit
in suur en suurstofarme kweekhuislug
waar mense deur die mens geoffer word
in wrede plekke waar die naam
van god nie meer genoem word nie

Hein Viljoen

lig en groen skaduwee

kolle lig en skadu teenwesigheid
van lig verstrooi deur lae groen
dalk kolle kleur of blokke amber
swart nouliks waargeneem

liggroen vaalgroen donkergroen
so groen soos donderstorms wat
donker daaragter laai fyn
verskuil tussen iets soos growwe
kurk klein vaalgroen sterretjies
ligeen

vreet in my binne-arm in
as ek opspring en my tienerlyf
opsukkel my binnebeen nerf in die mik
ure droom die seer aanhou skaaf
aanhou troetel die leegte in die hart
die hart se smart van 'n leë hart

skurf omhul monsteragtig
verwronge arms uitgestrek
in veelgroenige skakeringe
lewe nog net in 'n dun laag bas
oorvloedige blaredak bo-oor

voor my huis drie akkerbome staan

Heilna du Plooy

boomstudies

I eerste skets

uit die aarde kom die stam,
word boom en
stoot sy takke op
óp in die lug:
hy teken skadu's op sy eie lyf
én staan teen die hemel uitgeskryf

II tweede skets

die witstinkhoute is lankal kaal
tot bruin en silwer skraalte afgeskaal
dan is die akkers nog
'n vuurgeel storm oor die straat

die swaar gekrulde donker balke hou
– goud teen blou, goud teen blou –
'n koepel sierlik op
ornaat in hoog barok

dié bome uit europa bou
uit eie bodem weggehaal
op afrika se oerou grond
'n outochtone katedraal

III derde skets

lentetyd verdwyn my boom in groen
mis, groen wolk, groen grofgebreide mus
die sterk getekende taktiek van die
oorwintering – niks is ooit alles nie –
'n onderliggende herinnering

IV vierde skets

Magnolia Grandiflora

die polsslag van die aarde
klop in die boom se regop stam
die takke skiet wit blomme uit

– sag soos die was van liefde –
en die lug word lou en week

die klop van die hart
word stil in die diepte
die boom word klein en
droog en dig en donker
en die geur van die liefde ontbreek

V vyfde skets

voortydig dryf 'n blaar die ruit verby
'n laaste vlinder onverwags in geel
'n huwerige duif
voorwinters weggebrand
tot die kleure van die aarde

met sy bestorwe vlerke ingevou
lê die uitgedroogde somer op die grond

VI sesde skets

houtgeworde tyd

ou bome is verskriklik stil
want hulle het nie blare nie
die waterlotte van die nuwe plant
groeи gretig teen die ou stam op
skud trosse groot en sagte blare uit
en keer die son áf
van die ou boom se bas

die bas sterf af, die boom verdroog
soos sagte jeug volwassenheid versmoor
soms kletter droë takke half opsy
die melodie deur groen groei afgesny

VII Oop plekke

Die grasie van die grafiese
lê in die ooptes, kom uit die wit.
Die lyne groei om die fatsoene
om in die leegtes sin te sit.

Uiteindelik staan alle bome skraler,
lê alle ranke kaler teen die muur;
die siklus gly en die verlate leemtes
word vasgehou deur yl struktuur.

Die leér witter dae word 'n streng matriks:
ek leer om entropie en oordAAD af te lê –
na aeone groei die skaduplante
sonder om sonlig nodig te hê.

Vincent Oliphant

aand

'n ylblink strooisel uit klaasvakie se hand
op die bed van die sluimermaan
die lampale staan
op hul voete en slaap
veraf rus die feëstad
onder 'n flonkerlaken
nader is die dakke donker
dromende koppe
die water 'n tempel
vol stilte en pilare lig
my venster die drempel
van 'n droomwêreld
waarin ek nie hoef vermoed
iewers stort daar bloed

Johann de Lange

Matroos

i

Op sy vlerkbeen pryk 'n anker,
'n bottelblou by op sy bors;
onder oksels (maar vranker)
kleef die see se soutige kors.

II

Sy oë is twee diewe wat gryp
na als wat ek vrylik wil gee;
sy woorde soos messe geslyp
lê naglank komplotte en smee.

Beeld van 'n jeug **'n gebroke sonnet**

Verveling, kil en in-
dringend, bars die klipmuur
van 'n jeug. 'n Kind baai
naak in die vrolike
lourier-omringde aande.
Die groen voorkop
van die boord huisves
vars geskilde gedagtes.

En ek, wie se lente
'n vreemde versoening is,
skinder soos 'n bron
en is, soos die geelvink,
die ene stem.

Vincent Oliphant

'n foto van twee jongelinge

onskuldelinge
gekoester in die boesem van 'n oomblik
my hart klop teen die holte van jou hand
ons luister
na die lige suising van die wind
die sage bruising van die see
ons baai
in 'n simfonie van fluisteringe
net die tyd treur dat hy verby moet gaan

nou lê die eerste grys jare in ons hare
en in ons stiltes wéét ons
een van ons sal eendag alleen wees

nou is daar nog die genade
van die kol sonlig wat blom op ons tafel
die koffie wat sweef op jou hand
en my soet soen in die mond
die genade
om alles wat mooi is te sê
todat ons oë eendag
soos klippe onder troebel water lê
wanneer ons vir die laaste maal saam sien
hoe die son in 'n smal klofie af uurglas
en luister na die tyd
totdat die skadu's om ons sluit

Twee verse

Vir Christof

1. Jong danser op Ecstasy

jou naakte bolyf wat glim van sweet
sal selfs die passielose gode nooit vergeet
die blink klinknaelgordel om jou heup
is soos 'n melkweg wat wentel vonkend ver
en jou naeltjie die kroes geboorte van 'n ster

2. LSD, Seepunt

dié is geen gedig nie
veel eerder 'n kopreis
deur die ja-nee van 'n beeld
('tot in die fynste ontsteltenis' beskryf):
'n sonderlinge vis wat wimpel
op smalblou seestrome soos 'n roekeloze hals-
doek

nou begin die reëls reëlmaticig op
en neer te dein soos (wat anders?) 'golwe'
die horison bibber
woorde bot skigting agter vers-
einders uit, onthul tersluiks 'n sillabe, 'n -voegsel
of waaier vinnig oop tot hart
pienk en bevrees en vol vreugde

en ek, bodemvoeder wat treil en sif
deur nomadiese jambes
van sand, die tydlose sanskrit van 'n krap
korrel soms boontoe en sien hoe son-
lig verbuig in veelsinnige vinne
en die 'groot gedagte' (voor ek dit kan klein-
kry) soos 'n duisternis vissies
silwerig bont kenter en verdig

Johann de Lange

Ernst van Heerden (1916 – 1997)

voorlaaste besoek

Selfs net gaan
sit word
'n kragtoer
op sigself:

om
die stom lyf
te hys van rol-
na leun-
stoel,
te laat
sak weer
op te lig
om 'n kussing
reg te skuif.

Ek kyk sy-
delings na
die ver-
kapte onder-
lyf rou
teen die growwe
tyk (geluk-
kig is daar-
die wond
ten minste
al geyk.)
Hy vrou
'n bont
kombers
oor gapende
broekspype,
die been-
stompies
en geslag.

Sy oë lag
op na my,
twee fel
regters
wat nog
so vriendelik
gesel.

Ek
dink aan jou
dood, Ernst:
sal ons
jou eendag
drywend
in die swembad
kry, gewig-
loos in die dood
se greep?
Of oop-
oog op jou
bed waar jy
vir oulaas
in verbeeld
spel
met bene
wyd-
geplant
jou swaarte-
punt
vir goed
verstel?

T.T. Cloete

•

mierleeu en ander goggas

[n fragment en onvoltooi]

*the odds of life creating itself
bubbling into being spontaneously*

Hoe het dit ontstaan?
van nêrens en spontaan

'n mierleeu lê onsigbaar in sy kegel. 'n ander
een skuil iewers baie dieper en kleiner en skrander

die spinnekop span haar gespan
blindelings oor haar eie onsigbare fyn plan

die flamink het self sy onderstobek
vir sy silindriese tong met lammelae bedek

die klipspringer en poolbeer – ver uitmekaar! –
het vanself uitgeholde hare

die olifant die groot dier ...
daar is 'n ander een miskien
te groot om raak te sien

die mier met sy werktuiglike intelligensie, die mier
is van alle miere die mees magnifieke tuinier;
die mier het homself geleer boer en verbou: hy kweek
swamme om die sellulose in sy blaretuin af te breek,
die boermier roei die onkruid
met sy eie antibiotika uit ...

die sel
en die self
en die een
 het self begin verdeel
en vermenigveel

hoe het alles ontstaan?

Laat ek julle vertel:
van nêrens vandaan
vanself en spontaan
– en dieselle
met selwe en selle –
word met 'N hoofletter Ha! gespel

Johann Lodewyk Marais

Die groot kliptafel

Na Pablo Neruda

Ons daag by die groot kliptafel op:
die kinders van Cecilia, Venus,
Leliefontein en Sans Souci.
Van Greyling-, Pres. Steyn-,
Bester-, Biddulph- en Kingstraat.

Ons sit by die tafel,
die koue tafel van die wêreld,
en niemand bring vir ons iets nie.
Alles is verorber,
hulle het alles opgeëet.

Net een bord bly oor, wagtend
op die yslike, klipharde tafel
van die wêreld en die niet.
Nog steeds 'n kind
wat die waarheid van elke droom is,
wat die hoop van ons aarde is.

Johann Lodewyk Marais

Grootmalmok

Diomedea exulans

Die wind bevaar die oop see
gestuur deur die malmok
wat sweef, val, dans, styg,
roerloos in die kwynende lig hang,
aan die golwe se torings raak,
gaan sit in
die oproerige element
se siedende massa
terwyl die sout hom met lourier kroon
en die woedende skuim sis,
skeer oor die golwe
met sy groot simfoniese vlerke,
en los bo die storm 'n boek
wat vir altyd bly vlieg:
die wet van die wind.

(Na Pablo Neruda)

Hein Viljoen

Klippe sal dit uitroep

het ek hierdie land lief? wie weet
ek asem sy lug in bevattende dalk nog
wie weet 'n paar molekuul gebrande rubber
verkoolde liggaam of dalk suis
onhoorbare trillings nog mee in die
wind wat ek waarneem van gille
van verkrachte vroue beloftes
van politici of kinders
wat kerm sonder kos koeëls wat
dof klap teen buike my liggaam
absorbeer uit sy water infinistimiel
klein hoeveelhede bloed of plasma
van lyke verstrooi in ongemerkte grafte
sy mineralerykdom slaan radioaktief
neer in my tandbeen en in my hare
vergaar in die kollageen van my skelet
ek deel sy gifbeker eet sy brood
en skei dit weer hardlywig
in sy water uit my oë traan van miet
en stuifmeel stof en traanrook
snot bruingeel op my sakdoek
ek is sy water lug en mineraal

ek is van hierdie land met HIV besmet

Hennie Aucamp

Caravaggio (1571-1610)

Arties en koppelaar, en dikwels hoer;
en al drie rolle het jou meegevoer
soos hoofse wyn uit kelders van 'n kardinaal
vir wie jy, op versoek, gaan haal

jong bulletjies, uit steeg en agterstraat,
nog stink in damp van eie sweet en saad;
en ná verbruik het jy hul vasgelê
op doeke wat die Kerk wou hê.

Maar soms, verstil, verf jy 'n vrug,
'n blom, 'n brood, voor jy weer vlug
ná nog 'n hofsaak, moord en rel –
jy, onbesuid en diep gekwel,

poète maudit wat heilig onrus stig:
ons lees onsself in jou gesig.

Hennie Aucamp

Kyker en gekykde

Dié strydvraag weer: wie is verleier
die kunstenaar of sy model?
Of gaan dit om 'n wisselspel:
van hitte albei 'n geleier?

Wie sig vrywilliglik ontklee,
of dit nou man is of 'n vrou,
gaan kwalik terugtrek of weerhou –
die doel is tog om prys te gee?

Die eindproduk voltooi die spel:
die kuns liefhebber staan betrek
voor iets wat loom verlangens wek –
bepaal deur skilder én model.

'n Spieël vang op en raam jou in,
maar was dit werklik teen jou sin?

Hein Viljoen

telefoonpale deur 'n misreën

soms op pad érens heen lyk dit asof
telefoonpale deur 'n misreën dryf
soms alleen in die kar verloor
die strate en verkeer hulle strak
omlyning in 'n vreemde wasige vaalte
waar ander mense ons nie sien nie
is daar 'n insek of iets in ons oog
en soms word ons soggens wakker
met onverklaarbare vlekke op ons kussing

pappa ons beween jou saggies stil
so stil sag onbegryplik soos jy dood is

onomatopée

vleiloerie borrel onder in die bos
bosloerie sluk-skel tussen bessies
wie vlier vlerke in die struikgewas
ek voel my woorde half poespas
na hierdie loerie vloeries rond mistas

Seks en sirkus*

Vóór porno was maar altyd rond,
die sirkus. Lautrec en Wedekind getuig:
kyk óp, kyk óp tot teen die huig
van tent en mik en wydoop mond

en sien iets roer: iets ligroos dalk,
of onder blinkerdos geplet
die borste, voëls – o, buitelyne net! –
van hul wat buitel, swaai en swalk.

Ook diere speel – *si drôle, si drôle!* –
laat val in saagsels soeweniers;
die perde, leeus, Bengaalse tiers
bly skatalogies in die kol.

Vertinsel, oksels, mis en pis
vermenslik wat bloot sirkus is.

* Sien *The Sexual Circus* deur Elizabeth Boa, 'n studie van Frank Wedekind; Basil Blackwell, 1987.

Joan Hambidge

Huldeblyk: Stephan Bouwer

'n Doodsberig
– Ons sal jou mis –
in 'n dagblad som op
'n lewe (1948-1999) gekis
in 'n begraafplaas geberg;
ses voet ondergronds.
Netjies verpak.

Wat uitbly, of ongesê of selde
verwoord word, is hoe lewe
meedoénloos, ongenaakbaar voortbeweeg:
die dag-nag-wending,
seisoenwisseling, die oseaan

se eb en vloed. En veral die skuld
wat bly knaag. Soos 'n boorwurm
in hout. Ja, so sal ons uitpasseeer.

Net 'n gedig, as ons dit durf sê,
beweeg verby 'n foto in 'n album,
'n innige in memoriam (kursief),
'n grafsteen waarop ligene broei
of ander onklaar sake soos 'n verlore testament.

'n Gedig ja, onbreekbare, kompromislose
steen wat mos bly vergader.

Joan Hambidge

Wonderwerk –

na Robert Pinsky

Die kind Jesus kon glo van kleinsaf toor
en ontsien selfs nie die Heilige Rusdag hiervoor.
Iemand loop klik by die rabbi oor die wonderkind
glo twaalf duwe uit klei lewend kon bedink.
'n Nydige buurseun breek selfs die duwe se waterplek
en klein Jesus vervloek hom: "Mag jy verdor, jou gek!"
Subiet verander die kind in 'n dorre boom ...
En 'n toornige Jesus profeteer: "Voor God se troon
staan soos 'n juweel uitgekerf, my heilige naam".
Die rabbi en ander heiliges kan dit egter nie beaam.
Die mense luister, maar begryp niks van sy klag.
Wat weet 'n kind tog van sonde?, word daar gelag.
Daardie nag toe klein Jesus homself aan die slaap snik,
vlieg die duwe hemelwaarts – sonder sy wete – vir ewig so beskik.

Joan Hambidge

Vraag

vir Margaret Rosabel Mezzabotta

Ontydig, voortydig jou vertrek
na 'n ander onbekende oord.
Die siel, onthou ek vanoggend,
is soos wyn wat stadig moet verouder.
lets glo soos bottelskok
as dit te gou ontkurk of geskink word.
Jy sou my dadelik kon reghelp:
dit staan in die Egiptiese Boek van die Dood.
Om jou dood te begryp
is 'n hiëroglief onontsyferbaar
in 'n donker gang onbegaanbaar.
Die dood keer woordordes om,
dit laat ons terugkyk, onthou, selfs gryp
na klein momente van die toeval
soos hoe ek een maal jou bril skoongemaak
het, oor duister simbole met jou praat.
Vir hierdie lykwaak, groot gelykmaak,
is ek as digter onvoorbereid,
nee, eerder onbereid.
Die sogenaaarde consolatio of vertroosting
van 'n medium (Kyk, sy stuur 'n roos)
of die flikker van 'n kers,
maak niks ongedaan. Wat beteken ontval?
Dat jy te vinnig – na my sin –
paradyswaarts
moes gaan. Dat jou siel
oënskynlik sonder voorbereiding
weggeruk is. Dat rose verwelk,
kerse ophou flakker ...
Ek wou nog vra:
"Wie het die een oog van Nefertiti uitgekrap
sodat sy blind moes uitkom aan die ander kant?"

Parfuum

"Al wat ek van dansers weet, is dat hulle soos perde sweet" – Anton Tsjechof.

Min kunstenaars kan reuke skilder.

Tiziano wel, asook Boucher,
wat vroue olfaktories gee,
hul oernatuur nog onverwilder:

okse damp, en varser sweet
tap uit die nek, vloei oor die blaarie
teen boude af, tot in die waaie;
en muf die klankie uit die reet.

Nóú sproei Chanel met Nommer Vyf
van tiet tot toon, die hele lyf:
'n Nuwe Tyd kan nie verdra
dat dansers ruik soos by Degas.

Kon Eva in Die Tuin voorsien
dat seks hom van parfum bedien?

Heilna du Plooy

Terugflitse

I

Kinderspel

Ek het vandag weer een vir een
aan elke bloekomboom gevat,
die takkies deur my hand laat gley,
'n blaar gekneus, die geur geruik
daar by die sandkol in die pad.

Die kinders teken grafte in die sand,
drie rytjies met twee elk.
Hul voete sleep rondom 'n sloot,
merk vlak die vorm van 'n fles.

Ons mag net op die lyne loop,
as ons aftrap is ons dood!

Dan dans hulle en sing
en hardloop om en om
al om die grafte in 'n kring.

Ons mag net op die lyne loop,
as ons aftrap is ons dood!

Sit op die prop, sit op die prop!
In die bottel bly die duiweltjie.
Hy's skerp en swart
hy's skerp en swart
hy gryp jou hand,
hy gryp jou tand.
Pasop, hy gryp jou hart!

Hul kraai van lag
en speel die spel al woester.

Sit op die prop, sit op die prop
en trap net op die strepe!

In die bottel bly die duiweltjie,
hy's skerp en swart
en o, en o, hy soek,
hy soek jou hart.

Die lag word skril
die wilde angs al heerliker.

Skielik hang die skaduwees
in pers hier tussen hulle.
Sleepvoet stormend oor die lyne
wis die kinders
hulle eie doodspel laggend uit.

Dan draf hul huis toe in die tweespoorpad
die laaste strale heuning oor hul hare.

II

Verskuiwing

Met die trek na die stad
het die bakens verdwyn:
die sekretarisvoël in die Iusernland,
die rivier, die rooidakskool,
die wit kerk aan die dorp se kant.

In die stad was alles nuwer,
groter, strak en helder.
Maar somtyds kon die aarde tril
as daar in diepgemynde tonnels
rotse bars en stort;
die onvermoeide soek na goud
in huise en in strate lank bly ná-ril.

Dit was toenemend of
die aarde minder vas was,
asof die voete op 'n skynvlak trap
bokant die toekoms se San Andreasfout.

Heilna du Plooy

landeskunde

Italië is elegant
'n slanke been,
kuit,
enkel
en 'n hoëhakskoen:

gekeep,
gekinkel
en gekerf,
trap hy lig
en los
bo Afrika
iets puntenerig
in die lug –

met so 'n hintertyd
van grotes en gebeure
oorbekend
is hy,
verweerd en argeloos,
regmatig dekadent.

Oor die aardbol swaar gerond
hang Afrika
noord breed gejuk
en suider
smaller
afge-
breek

hy tors sy spiere
teen sy las
hy is gereed
sy groot krag ongerig
sy taak nog onbegonne.

Wally H. Willies

To a writer in a wheelchair

(for Elsabe Steenberg)

In mid-conversation, the window wound down,
one hand on the wheel,
making a point with a determined finger,
I saw from the side of a driver's eye
the swallows swoop around
the rush of coming air,
escape;
and one, apart, felt like a gentle touch,
its grey lightness floating briefly
against the mirror;
its white breath dancing
a few more miles
saying the fading song
that pointed beyond
the journey's destination.

[Written while I watched her talk from her wheelchair during a writing school session at Potchefstroom during April 1996.]

Wally H. Willies

Lines

There's a line around the body that some-one draws. I've traced it often, noting differences between skin and air, skin and hand, skin and touch. There's a line that breathes; in and out, like flashes from eyes. I see with hands, like a blind person's passion of probing. So far, horizons have answered. Three sheets to the wind, reefing two, storm-jib; I sail alone. Coffins filled with music, dances that leap within spotlights, directors who purposely die behind the scenes; walking on or off stage takes the same stance. Mask on, off, the eyes still have to see.

When I caught you looking my way,
I was killed. Choirs sang my final name,
my skin was buried beneath touch
never declared. The curtain came down.
Dangling from a ceiling, she was born, the soul of us. She has not woken: has no name. She will nest in unknowingness. Our hands hold her lines until she says them, eyes opening, body unbinding, unlocking, unending. We have missed tonight's cues. I question a lurching backdrop. Tomorrow's performance waits. New aloneness always feels the same. Something waits: it's the dream building, filling sleep. One hand filled with treasure, the other with impossibility: a tide tugging the moon towards ocean; the heart held open, wet as eyes, wide as a world: I hug, to myself, the star that bursts with finality. The universe is flooded with faint fervour of utterance, no matter the actors. The lines are said. The lines are drawn; horizons touch out a face that trembles. There's a mole in this, and a lark, a song surging, and a sudden wind throwing its hands through a forest of ferns and high-flung trees; it is all said

now. It is said, full as a baby's head
bursting out, carried in red rivers,
cradled in rain, carried in hands of
purpose, like a prayer placed at the cushion
of a saint's care. It is done, deposited.
Now the breath must be drawn quietly,
quickly, while waiting for the audience to
undo the tension of talk: they should
hold out hands that repeatedly smash safety,
determined, defiant, full of knowing fury.

Wally H. Willies

Forest

This is a place where forests have been thought of:
whether they have been or are to come

I cannot know.

Yet I smell leaves wet with cries of
flight. I know I have met you here;
but who you are
I cannot feel.

I know these waterfalls, they roar and mutter
my moods, and I am alone in them.

I want you, and in cool half-light
I think I can see your face.

Why do these feet walk
when I would stop them?

These hands that touch moving
air, and I believe, almost,
that you are here.

Then again, the wind strokes the forest
in a new way, and the note of recognition
changes. I think you stand behind me,
and I turn towards a cold caress
that is a shock of white
in this green forest. Without deciding,
I walk on, and it is time to sleep.

How tall everything is, with trees pointing
to a high sky, and the moon rising
slowly I am either right on the ground
or touching what no-one else has.
If I do both, my heart will stretch
beyond boundaries of leaves,
and I will be neither here nor there.
But now – now I see you clearly
and the touch of your face is what
these trees have grown from;
forests they are, so thick and tight
that I could breathe fern, bark and blossom;
I pass into trunks of trees and know
how terrible time is: how slowly and suddenly
names are found and forgotten.
I do not know if I sleep or wake,
nor if I am alone, or if your face
is this place, where I am, always.

Stephen Gray

Unto us

How could she have allowed it to go on happening? They were a law. Clearly they came to consider themselves above. Unto themselves.

Winnie Mandela, I mean. Whose hearing came to my suburb in Johannesburg. With the Truth and Reconciliation Commission. This is *not* a trial – we merely need to arrive at the truth. Set you free.

Hunkered under her wig like that, earrings swaying like felons. The Mother of the Nation silenced at last; anything she admits will convict her – no, liberate her conscience. Her bishop arraigning her, fingers up.

Beneath the perpetual TV cameras, the mother whose teenage son she has snuffed out (Stompie = a cigarette-butt), embraces her publicly. The woman reporter alongside gives me a prod, notes on her pad: WANTS DECENT HOUSE WITH IRON ROOF. Winnie provides.

In the long hall ventilation comes in worm-like plastic tubes, with vents of breeze. Hold the page down. The prosecutor leans into his chair to crick his back; his sheet of allegations lifts across to the witness stand. There is a murderer. An arsonist. A rapist. A kidnapper. Unto (I've written that)

–

On the fifth afternoon a light aircraft flies low over the hall, trailing the message: WE LOVE WINNIE. This will influence the outcome. She ran a gang of louts, whom she saved from the streets to serve her will. She considered herself above, them below.

She has already sent the mother a sheep in compensation for her son. And this is how the sheep was slaughtered: shoved in a brick corner, chin up, jugular opened, head pulled back until the heart emptied. Woolly legs twitch.

This is how the lad was killed: at the jacussi, chin back ... after that the rest was child's play, on and on.

Body dumped in the South African veld. At least the sheep was eaten.

And did the jacussi run red? And which of the scum cavorted in it?

They still call her "Mummy". This is the lesson Mummy taught them, instead of helping them in their homework. Don't stop.

The woman reporter returns to alongside me a whole week on, offers me the straw of her container of apple-juice. I tug at it, my eyes slide sideways in gratitude. That is where our romance began.

Concentrate now. The law. Above. I suck the juice. *Killed well.* Quenched.